

Odgoj u obitelji

Svojim ponašanjem služimo djeci kao pozitivan ili negativan uzor u svakodnevnom životu. Obitelj je prva i najvažnija škola života jer se temelji emocionalnog, socijalnog i moralnog razvoja ličnosti stječu jedino u obitelji.

Preduvjeti obiteljskog odgoja

Skladni obiteljski odnosi njihima svaka obitelj koja predstavlja zajednicu ravnopravnih osoba u kojoj roditelji vode obitelj, a djeca se u njoj odgajaju, u prvim godinama života majka je primarni oslonac u odgoju, ali se ne smije umanjiti ni uloga oca, njihovom međusobnom suradnjom zasnovanoj na majčinoj toplini i očevoj čvrstoći odgojnog djelovanja, može se obitelji dati obilježje prave zajednice, potpuna obitelj može lakše ostvariti odgojne zadatke. Djeca uživaju brigu, ljubav i razumijevanje roditelja, upoznaju ulogu majke-žene i oca-muškarca, a što je neophodno za njihovu identifikaciju i pravilan emocionalni, socijalni i moralni razvitak, kako djevojčica tako i dječaka, nepotpune obitelji-objektivni razlozi (smrt) ili subjektivnih razloga (rastava), nepotpuna obitelj nastala zbog objektivnih razloga ima znatno manje odgojnih poteškoća, djeca shvaćaju realnost i čvršće se vežu za roditelja, te zajednički rješavaju obiteljske probleme, znatno više poteškoća imaju nepotpune obitelji nastale zbog subjektivnih razloga, jer djeca teško prosuđuju tko je u pravu i ne mogu shvatiti zašto ne žive zajedno s oba roditelja

Socijalne i pedagoške kvalitete - obiteljski odgoj je najsloženiji proces, a čiji su rezultati umnogome određeni pedagoškom znanjima roditelja.

Dobre ekonomski prilike - takva obitelj može ispuniti primarne zahtjeve djece: prehrambene, stambene, zdravstvene i odgojne.

Organizacija života u obitelji ili dnevni red - organizacija života u obitelji, dnevni red, obuhvaća utvrđivanje pravila ponašanja i najvažnije dužnosti svakog člana obitelji.

Specifične mogućnosti odgoja u obitelji

1. Granice i moć obiteljskog odgoja

Organiziranim odgojem možemo unaprijediti dječji razvoj, ali i usporiti ako se ne počne odgajati u pravo vrijeme. Granice i moć obiteljskog odgoja smanjuju se proporcionalno s jačanjem utjecaja svih čimbenika izvan obitelji.

2. Proces socijalizacije

Proces socijalizacije je proces socijalnog učenja putem kojeg dijete stječe najvažnije oblike ponašanja. Da bi dijete moglo oponašati svoje roditelje, braću i sestre, da bi razvilo osjećaj pripadnosti, solidarnosti, međusobnog pomaganja i da bi stjecalo zajedničke oblike ponašanja neophodno je postojanje tople, intimne i srdačne obiteljske atmosfere u čijem žarištu stalno tinja roditeljska ljubav. Samo ona obitelj koja je zasnovana na osjećaju ljubavi između roditelja

i djece daje na odgojnog planu ono što ne mogu dati drugi odgojni čimbenici. Upravo zbog ljubavi prema roditeljima dijete usvaja prve navike svoga ponašanja, ljubaznost suosjećajnost, poštivanje, zdrav odnos prema drugima. Ova će osjećanja nastati samo onda ako su sadržana u odnosima roditelja prema djeci.

Zbog nezdravih obiteljskih odnosa u ranom djetinjstvu dolazi do odbijanja prvih socijalnih i moralnih vrijednosti i uranjanja mlađih u trenutno zadovoljstvo i iluzije. Uživanje droge predstavlja sredstvo vraćanja u stanje osjećaja sigurnosti iz ranog djetinjstva vezanog uz doživljaje majčine topline - kažu psihoanalitičari.

Čvrsto oblikovana moralna ličnost teško će pasti u očajanje, imat će snage da ustraje u borbi za humanije odnose na svim područjima života. U zdravim obiteljskim odnosima niče osjećaj sigurnosti djeteta, a ovaj opet posredno utječe na oblikovanje važnih karakternih crta: samosvijesti, hrabrosti i ponosa, uklanjanje straha i agresivnosti. Stoga je obitelj prva i najmoćnija škola života.

Suvremena obitelj-zasnivaju obiteljske odnose na svom autoritetu, druga grupa olako shvaća odgoj i roditeljske dužnosti, a treća je previše brižna.

Sukob roditelja i djece može izazvati razne reakcije kod djeteta. Dijete može postati previše zavisno od roditelja, a u odraslo doba izbjegavat će uloge vođa i prepuštati inicijativu drugima. Bit će i onih koji će se povlačiti u sebe, a kasnije će postati sanjari ili neurotici u odrasloj dobi.

U suvremenoj demokratskoj obitelji koja planski i svestrano oblikuje mladu ličnost u skladu s njenim psihofizičkim sposobnostima djeca odrastaju u sretne i samostalne ličnosti.

3. Roditeljska ljubav

Da bi se dijete uključilo u širu socijalnu sredinu te istovremeno postalo čvrsta, sigurna i stabilna ličnost neophodno je da živi u toploj obiteljskoj atmosferi. Doživljavajući iskrenu i pravilnu usmjerenu ljubav roditelja, dijete počinje uzvraćati ljubav, postepeno uči voljeti ljubav, braću i sestre, vršnjake, bračnog druga i dr.

Samo prirodna, razumna ljubav djeluje pozitivno na razvitak djeteta. Pretjerana ljubav može pogodovati razvijanju negativnih osobina kao što su razmaženost, egoizam, zavist, prkos i druge negativne osobine.

Nedostatak roditeljske ljubavi djeluje štetno. Nezadovoljavanjem ove potrebe u obitelji djeca počinju osjećati hladnoću i odbojnost prema roditeljima, a svoje zadovoljstvo iznalaze u iskrivljenim oblicima ponašanja: izoliranost, svađanje ili agresivnog ponašanja. Takva su djeca nedisciplinirana u školi, odaju se skitnji. Zbog hladnih obiteljskih odnosa oni ugnjetavanje ostale djece smatraju normalnim međuljudskim odnosima. Prilikom kažnjavanja ostaju ravnodušnim jer su bezosjećajna.

U nepotpunoj, prividnoj ili nedovoljnoj roditeljskoj ljubavi skrivaju se nezdravi motivi. Ljubav se ne izražava na prirodni način, već su njene manifestacije izvještačene. Takvi se roditelji grčevito bore za povezanost s djetetom ne birajući sredstva, čineći sebi zadovoljstvo, a onemogućavaju proces osamostaljivanja djece od roditelja. Tako i djeca uz roditelje postaju emocionalno nezrele i socijalno neprilagođene ličnosti.

Roditelji imaju velike poteškoće u odgoju djece kada u braku nisu sretni. Neurotični roditelji ne mogu se psihički predati drugoj osobi, razumjeti je i prilagoditi se u dovoljnoj mjeri. Zato takve osobe ne mogu voljeti i ne mogu niti zračiti dovoljno emocionalne topline prema djetu. Takvi roditelji vežu dijete suviše uz sebe i sprečavaju mu normalan razvoj. Kada takva djeca odrastu, zbog osjećaja povrijeđenog ponosa postaju gruba prema roditeljima. Teško stupaju u kontakt s partnerom, a izbor bračnog druga im je otežan.

I psihički sređeni roditelji mogu biti loši odgajatelji, ako u braku nisu sretni. Nedostatkom pozitivnog osjećajnog odnosa i razočarenje u bračnom životu pojavljuje se psihička napetost i nezadovoljstvo te mrzovoljan odnos prema djetu.

Emocionalna atmosfera u obitelji jedna je od najmoćnijih čimbenika odgoja u obitelji, a nju u osnovi oblikuje, odnos među roditeljima.

4. Zadaci i sadržaji obiteljskog odgoja

Formiranje djeće ličnosti u obitelji omogućuje intelektualni, moralni, estetski, radno-tehnički i tjelesno-zdravstveni odgojni sadržaj

Intelektualni odgoj

Obitelj unapređuje intelektualni razvoj djeteta osiguranjem prostora za učenje, održavanjem prikladnog dnevnog reda, pružanjem pomoći i poticanjem na samostalniji intelektualni rad.

Moralni odgoj

U obitelji dijete stječe moralni odgoj, a ovaj najviše ovisi o sredini u kojoj živi. Roditelji utječu na stvaranje moralnih spoznaja, uvjerenja, stavova, ponašanja i djelovanja.

I moralno odgajanje mora biti ovisno o uzrastu, primjерено dječoj dobi. Čitav obiteljski život-dnevni red, odnosi među članovima obitelji, vedra i radna atmosfera - predstavlja situacije iz kojih dijete može stjecati moralno iskustvo i norme zajedničkog ponašanja.

Zadatke moralnog odgoja školskog djeteta ostvarujemo preko ovih sadržaja: odgoj u duhu humanizma, pripreme za društveni život, odgoj u duhu patriotizma, uobličavanja pozitivnog odnosa prema radu i pozitivnog odnosa prema materijalnim i duhovnim vrednotama.

Odgoj u duhu humanizma zasniva se na brizi o čovjeku, prijateljstvu, solidarnosti, povjerenju, ljubavi prema čovjeku i borbi za ljudska prava. Takvu svijest možemo razvijati utjecajem primjera, navikavanjem djece na pravilno ponašanje prema roditeljima, starijim i mlađima, isticanje idealja te uključivanje mladih u konkretnе oblike suradnje.

Pripreme za brak i obiteljski život započinju veoma rano. Vedra obiteljska atmosfera kao rezultat skladnih obiteljskih odnosa predstavlja odlučujuća odgojna sredstva pripremanja mladih za skladan brak i obiteljski život.

Priprema za društveni život odnosi se na prihvaćanje normi zajedničkog života. Demokratska atmosfera u obitelji stvara povoljne uvjete za odgoj učenika u tom duhu. Zajednički rad u kućanskim poslovima, putovanja, ljetovanja, suradnja sa školom i društvenom sredinom te

uključivanje djece u razne društvene organizacije pridonosi formiranju svijesti i moralnih kvaliteta.

U okviru radnog odgoja dijete treba upućivati, pokazivati i polako ga privikavati da prihvati određenu obvezu prema svojim mogućnostima i sposobnostima. Poticati ga treba vlastitim primjerom. Sasvim je sigurno da ne čine dobro svom djetetu roditelji koji ne postavljaju nikakve zahtjeve, koji obavljaju poslove umjesto djeteta.

Metode i sredstva obiteljskog odgoja

U obiteljskom odgoju pojavljuju se razni oblici metoda: uvjeravanje, navikavanje, sprečavanje te sredstava: usmjeravanje, poticanje i sprječavanje.

Metode razgovora: razgovorima ćemo pomoći djetetu da upozna svoje postupke i izade iz negativnih situacija.

Metoda navikavanja: formiranje navika pogoduje sklonost oponašanja kod djece. U obitelji djeca stječu zdravstvene, radne i kulturne navike.

Ne možemo odgajati samo riječima, već i postupcima koji su u skladu s govorom i mislima.

Ako su roditelji u dovoljnoj mjeri kulturni, dostojanstveni, dosljedni u ponašanju, marljivi, disciplinirani, suosjećajni, iskreni i srdačni, tada će sve ove pozitivne osobine slijediti i djeca.

Koje je najvažnije odgojno sredstvo?

Od sredstava poticanja primjenujemo:

**priznanje,
odobravanje,
pohvalu.**

Da ne bi dolazilo do usvajanja negativnih oblika vladanja roditelji bi morali pravovremeno započeti s primjenom sredstava za sprečavanje: postavljanje granica, nadzor, dosljednost.

Izvor: www.skole.hr